

356.33:373.9(021)

NOVÉ METODICKÉ PŘÍRUČKY PRO VÝCVIK A VÝUKU

Podplukovník MUDr. Jiří KOZÁK, podplukovník MUDr. Jan KRŠKA, MNO

V průběhu letošního výcvikového roku vydá zdravotnická správa metodické příručky pro výuku a výcvik, zaměřené na zdravotnickou přípravu vojsk a na praktickou přípravu a doškolení zdravotnického personálu. Vyzýváme všechny čtenáře k publikaci zkušeností a poznatků, které získají při uplatňování nových výcvikových metod (pozn. redakce).

Rozborem stavu a výsledků dosahovaných ve zdravotnické přípravě mužstva a v takticko-odborné přípravě příslušníků a jednotek zdravotnické služby bylo prokázáno, že v dosavadním způsobu výcviku se vyskytuje celá řada nedostatků.

Zdravotnická příprava byla dosud většinou prováděna spíše formou osvěty (besedami, pohovory) a prokládala se ukázkami úkonů první pomoci, přičemž byli žáci jen pasívními posluchači nebo přihlížejícími. Výcvik zdravotnických jednotek a etap spočíval většinou jen v účasti na ukázkách a na taktických cvičeních. Charakteristickými znaky takového způsobu výcviku bylo, že ukázky byly statické, zcela netypické pro dnešní způsob zdravotnického zabezpečení boje, a při cvičeních, která sice nepostrádala dynami-

ku, se však zdravotnické etapy více méně jen vezly s vojsky nebo za vojsky a nevyvíjely prakticky žádnou činnost.

Jednu z cest k odstranění nízké organizovanosti a pasivity při výcviku ve zdravotnické přípravě a k překonání statiky na jedné straně a nečinnosti na druhé straně ve výcviku zdravotnických jednotek a etap vidíme ve zpracování jednotných metodických postupů, kde by se těžiště výcviku položilo do praktické, vysoce organizované činnosti a do dynamických speciálních zdravotnických cvičení. Proto se řeší v současné době jednotný systém metod výcviku ve zdravotnické přípravě a praktické přípravě zdrav. personálu od jednotlivce až po zdrav. jednotky a útvary. Jednotná metodika má umožnit zvýšení účinnosti výuky a výcviku a zlepšení režimu zaměstnání v duchu požadavků vojenských řádů a předpisů a požadavků na odbornou připravenost k plnění úkolů při zdravotnickém zabezpečení soudobého boje.

Jak již bylo uvedeno, jeví se ve zdravotnické přípravě vojsk nutnost zavedení přísně, až pořadově organizovaného výcviku. Praxe ukázala, že

při dobré přípravě vedoucího a při dostatečném stupni organizovanosti zdravotnického výcviku a při zapojení a účasti samotných vševojskových velitelů je hodnocení zdravotnické přípravy směs dobré až výtečné.

Podkladem pro řízení a vlastní výuku zdravotnické přípravy vojsk bude metodická příručka pro zdravotnickou přípravu jednotek, která bude vydána v průběhu letošního výcvikového roku. Příručka bude určena hlavně k pomoci při výcviku ve zdravotnické přípravě u bojových útvarů, ale je možno ji využít po přizpůsobení učebním programům i pro výuku ve vojenských školách. Výcvik podle zpracované metodiky budou provádět jednak příslušníci zdravotnické služby, jednak velitelé rot. Účelem metodiky bude dát zdravotnické přípravě ráz přísně organizované přípravy, podobně, jako je tomu u ostatních druhů příprav. Tematika je naprosto souhlasná s tematikou učebních programů bojové přípravy (Vševojsk-7-11). Metodické pokyny jsou zaměřeny na praktickou činnost a rozděleny na metodiku výuky základů vojenské hygieny (téma 1), boje proti infekčním nemocem (téma 2), prevence účinků nadměrného chladu a tepla (téma 3), svépomoci a vzájemné pomoci v boji (téma 4) a svépomoci a vzájemné pomoci při mimořádných událostech (téma 5). Je účelné, aby téma 1 a 2 přednášel velitel roty, téma 3 až 5 lékař nebo zkušený zdravotník. Při probírání témat, která přednáší zdravotnický personál, je nutná i přítomnost samotných velitelů, neboť jednak upevňuje organizovanost zaměstnání a jednak umožňuje postupně zapojovat velitele po získání patřičných znalostí a metodických návyků do provádění i některých ostatních témat zdravotnické přípravy.

Pomůcka je tedy návodem, jak probírat témata předepsaná programy bojové přípravy všech druhů vojsk. Nenahrazuje však platné předpisy a směrnice a vedoucí zaměstnání, ať již velitel roty nebo příslušník zdravotnické služby, je povinen při vlastní přípravě na zaměstnání prostudovat další dostupnou literaturu a pomůcky použít jako osnovy k zpracování písemné přípravy. Obecným požadavkem zůstává řádné materiální zabezpečení zaměstnání a uvážení předchozího vzdělání posluchačů, jejich stupni dosavadní připravenosti, zaměření apod.

K ujednocení a zkvalitnění metodiky výcviku zdravotnického personálu je připravována metodická příručka pro výcvik sběračů raněných, podpůrných skupin a praporek a plukovních obvazišť. Těžiště výcviku bude přeneseno do speciálních zdravotnických nácvičů a cvičení. Než přistoupíme k náplni připravované metodiky, zastavili bychom se krátce u možných způsobů a podmínek, za jakých bude možno metodické pokyny uplatňovat.

Pro sběrače raněných, a to jak tabulkové, tak netabulkové se organizuje výcvik v kursu sběračů raněných. Základní znalosti získají sběrači raněných v rozsahu témat a podle metodiky pro

výuku zdravotnické přípravy jednotek. Praktické návyky si budou doplňovat podle připravované metodiky pro zdokonalovací výcvik sběračů raněných a podle metodiky pro výcvik podpůrných skupin.

Těžiště výcviku bude tedy v kursu sběračů raněných, kde musí sběrači získat pevné návyky v praktické činnosti při poskytování zdravotnické pomoci i v činnosti podpůrných skupin. Metodika pro výcvik podpůrných skupin nalezne své uplatnění i při výcviku zdravotnických instruktorů v poddůstojnických školách.

Ke zdokonalení a opakování návyků se využívá speciálních cvičení prováděných u útvarů podle plánu hlavního lékaře. Obdobným způsobem, to jest na speciálním zdravotnickém cvičení se procvičuje rovněž praktická činnost personálu praporek a plukovního obvaziště. Osvědčuje se, jestliže pro všechna tato praktická zaměstnání vyhradí hlavní lékař jeden den za měsíc, kdy postupně procvičuje dílčí úkoly (učební otázky) tak, aby na konci období bylo dosaženo sladění jednotek.

Komplexní nácvič se pak provádí podle plánu jednou až dvakrát za období, kdy se u každého pluku procvičí v rámci speciálního zdravotnického cvičení alespoň jedna podpůrná skupina, jedno praporek a plukovní obvaziště a plukovní obvaziště.

Všechna tato zaměstnání musí být zafixována v plánu bojové a politické přípravy útvaru nebo svazku a musí mít pevně stanovený cíl. Plně by se měl tento způsob výcviku uplatnit i při povolání záloh na cvičení.

Vlastní příručka pro výcvik zdravotnického personálu se bude skládat, jak již bylo uvedeno, z návodu k praktickým zaměstnáním sběračů raněných, podpůrných skupin, praporek a plukovního obvaziště.

Část zabývající se praktickým zaměstnáním sběračů raněných bude návodem, jak organizovat a metodicky vést praktická zaměstnání mladších specialistů zdravotnické služby. Účelem této první části bude zdokonalit vojáky určené jako netabulkové a tabulkové sběrače raněných ve způsobech vyhledání raněných, poskytování první pomoci na bojišti, vynesení a vyvezení raněných z bojiště apod. Pro každé jednotlivé zaměstnání, kterých je celkem dvanáct, je uvedena stručná metodika, jak k nim přistoupit a co je třeba při uvedeném zaměstnání procvičit. Metodika je návodem, jak provádět zdokonalovací výcvik v praktické činnosti k upevnění návyků získaných již dříve při výuce zdravotnické přípravy podle metodické příručky pro výuku zdravotnické přípravy jednotek. Zaměstnání se provádí v terénu v různé roční a denní době bez prostředků protichemické ochrany jednotlivce a pak v prostředcích protichemické ochrany jednotlivce. Teoretické základy pro zdokonalovací výcvik, pokud nebyly dosud probrány ve zdravotnické přípravě před začátkem kursu sběračů raněných, je třeba probrat v rozsahu metodiky pro výcvik ve zdravotnické přípravě s důrazem na ta témata, která

nejsou probírána v prvním měsíci po nástupu nováčků. Půjde většinou o téma 4 — svépomoc a vzájemná pomoc v boji a téma 5 — svépomoc a vzájemná pomoc při nehodách a mimřádných událostech.

Další část příručky bude pojednávat o metodice výcviku podpůrných skupin. Cílem těchto zaměstnání je naučit vojáky — sběrače raněných bojové činnosti, kterou budou potřebovat v rámci zdravotnického zabezpečení roty, kdy budou rotě přiděleni jako podpůrná skupina. Celkový počet zaměstnání a jejich dobu je vhodné určovat podle rozsahu a důležitosti, kterou klademe na jednotlivé učební otázky, a podle stupně vyvíčenosti jednotek. Před vlastním praktickým výcvikem musí sběrači raněných zvládnout poskytování první pomoci, nakládání raněných do vozidel a vykládání z nich a ostatní zásady práce sběrače raněných. Při vlastním výcviku provedou při několika zaměstnáních nácvik práce podpůrné skupiny při zabezpečení útočného boje motostřeleckého praporu. Po zvládnutí této činnosti je třeba návyky dále upevňovat opakováním téže činnosti a v témže terénu při zamoření radioaktivními nebo chemickými látkami a v noci. Na závěr výcviku podpůrných skupin je třeba zařadit zvláštní samostatné téma „činnost podpůrných skupin při odstraňování následků způsobených zbraněmi hromadného ničení“ a „činnost podpůrných skupin za obrany“.

Další část příručky bude pojednávat o metodické výcviku praporečnického obvaziště. Než přistoupí řídicí k praktickým zaměstnáním s příslušníky praporečnického obvaziště, musí personál znát organizaci a náležitosti praporečnického obvaziště. Nižší zdravotnický personál musí ovládat poskytování první pomoci, velitelé praporečnického obvaziště směrnice pro léčebně odsunové zabezpečení. To vše je třeba zvládnout v rámci normální velitelské přípravy u hlavního lékaře a v individuálním studiu. Praktické zaměstnání se provede v terénu v rámci speciálního zdravotnického cvičení. Učební otázky mohou být zaměřeny na procvičení činnosti praporečnického obvaziště za přesunu, na práci praporečnického obvaziště za krátkých zastávek, na ukončení práce na obvazišti a přípravu k dalšímu přesunu, na procvičení cirkulace vozidel mezi praporečnickým a plukovním obvazištěm. Uvedený výcvik je nutno dále prohlubovat a procvičit činnost praporečnického obvaziště při zamoření a v noci. Na závěr výcviku praporečnického obvaziště je třeba zařadit zvláštní samostatné téma „činnost praporečnického obvaziště při odstraňování následků napadení zbraněmi hromadného ničení“.

Další část příručky bude pojednávat o metodice výcviku plukovního obvaziště. Komplexní výcvik plukovního obvaziště se koná v rámci speciálního zdravotnického cvičení. Je nutné, aby personál před vlastním cvičením znal organizaci a vybavení plukovního obvaziště, stavění stanů a směrnice pro léčebně odsunové zabezpečení. S využitím žáků poddůstojnické školy zdravotnických instruktorů a svoláním lékařů od všech útvarů svazku se cvičící jednotka tím může do-

plnit o potřebný zdravotnický personál. Nezařazení lékaři přihlížejí nebo dělají rozhodčí a na příštím cvičení se funkce vymění. U útvarů se provádějí dílčí nácviky v rámci odborných shromáždění u hlavního lékaře jednou měsíčně. Komplexně se procvičí plukovní obvaziště jednou za období. Všechna tato zaměstnání je nutno řádně splánovat a uvést v soulad s plánem bojové a politické přípravy. Hlavní důraz při těchto zaměstnáních je třeba položit na sevcení kádrů. Komplexní výcvik plukovního obvaziště je možno zaměřit na procvičení plukovního obvaziště za pochodu, na průzkum a výběr místa pro rozvinutí, na vytyčení místa pro plukovní obvaziště, na rozvíňování plukovního obvaziště, na organizaci práce při příjmu značkových raněných, poskytování pomoci a při přípravě raněných k odsunu, na svinování plukovního obvaziště, nakládání a vykládání raněných. Jako zvláštní zaměstnání je možné procvičit činnost plukovního obvaziště jako shromaždiště zasažených. Přitom je vhodné procvičit též činnost na ploše pro provádění částečné speciální očisty a ploše pro třídění. Všechna tato speciální cvičení je nutno plánovat v různé roční a denní době. Dobrých výsledků se dosáhne vyčleněním takového množství příslušníků pro imitaci raněných a nemocných, které dovoluje vytvořit reálnou vytiženost v práci obvaziště podle cvičné situace. Pro tuto imitaci raněných a nemocných je možno využívat žáků poddůstojnické školy zdravotnických instruktorů. Aby se předešlo zjednodušení, je nutno doplnit obvaziště vším potřebným materiálem, technikou a personálem. Přisun raněných a zasažených na obvaziště se provádí silami a prostředky reálně použitelnými v dané situaci. Příprava ke zdravotnickým výkonům se musí provádět v plném rozsahu (mytí rukou, sterilizace nástrojů apod.). Nácvik poskytování zdravotnické pomoci se provádí tak, aby se co nejvíce přibližoval skutečně prováděnému výkonu. Činnost se přerušuje jen tehdy, je-li výslovně špatná a mohla-li by raněnému uškodit. Jednotlivé výkony se provádějí v časových normách odpovídajících danému rozsahu ošetření. Vytápění a osvětlení musí být v souladu s roční a denní dobou. Obvaziště se reálně zabezpečuje vodou, značkování raněných se vhodně předem připraví a zabezpečí imitačními prostředky. Při rozvíňování dbá řídicí zaměstnání té zásady, aby se etapy nerozvíňovaly stereotypně podle starých zásad (např. rozvíňování přijímacího a třídícího oddělení v jednom stanu), ale dbá, aby se při zřizování jednotlivých oddělení využívalo i stálých objektů a ploch (plochy pro třídění, prostorných místností, stodol a seníků apod.). K těmto kritériím přihlíží již při výběru místa pro cvičení.

Tento nárys obsahu připravovaných metodických pomůcek a jejich možné uplatnění při výcviku jednotlivce a etap má za účel seznámit funkcionáře zdravotnické služby s některými novými metodami polního výcviku, od kterých očekáváme zintenzívnění a odstranění ztrnulosti a zastaralých forem v přípravě specialistů zdravotnické služby a ve zdravotnické přípravě.